

R SK N ZLENMES VE RAPORLANMASI AÇISINDAN C RO MUHASEBES NE ULUSLARARASI F NANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI PENCERES NDEN BAKI

Recep ÖKTEM

Marmara Üniversitesi, S.B.M.Y.O., Yardımcı Doçent Dr.

THE VIEW POINT OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS REPORTING AND TRACKING OF RISK

Abstract: In Turkey accounting applications, when the cheque endorsed, the accountants' records this transaction like the receivables is collected, the credit is paid. This method due to a problem about reporting misstatement of financial activities. As a result, information asymmetry was created, because the risks derived from the can not include financial reports. The economic reality in the endorsement transaction is the cheque endorsing means a warranty promise for the receivables and credits. In the context of IAS/IFRS/TMS/TFRS, to reporting the risks derived from the endorsement transaction, it is recommended that these accounts (Giving Guaranty, Providing Guaranty) are useful fort his reasons.

Keywords: UFRS, TFRS, Risk, Endorsement, Accounting, Financial Reporting.

I. G R

Ülkemizde çek ciro etme i leminin muhasebele tirilmesinde ciranta olmaktan do an yükümlükleri ve riskleri tam olarak yansıtacak muhasebe kayıtlarının yapılmadı ı görülmektedir. Bu sonucun do masında ciro i leminin ekonomik ve hukuki gerçeklerini göz ardı eden kayıtlar yapılmasıdır.

Çek kural olarak emre yazılıdır ve normal ko ullarda ciro ile devredilmelidir.

Çek niteli i gere i bir kredi aracı de il bir ödeme aracıdır. Bu nedenle esasen ödeme amacıyla kullanılması ve çok fazla ciro ile devredilip tedavül etmemesi esastır. Ancak bilindi i üzere çek ticari hayatta damga vergisine tabi olmaması ve ödenmemesi halindeki yaptırımları nedeniyle yaygın olarak kredi aracı olarak da kullanılmaktadır.

Bu amaçla bu çalı mada önce ciro i leminin hukuki boyutu ele alınacaktır. Daha sonra IAS/IFRS/TMS/TFRS'lerin riski raporlamaya dönük düzenlemelerine de inilecektir. Ülkemizdeki ciro i lemlerinin muhasebele tirilmesi bir örnek yardımıyla

R SK N ZLENMES VE RAPORLANMASI AÇISINDAN C RO MUHASEBES NE ULUSLARARASI F NANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI PENCERES NDEN BAKI

Özet: Ticari hayatta çek ciro edildi inde borcun ödenmi olması ve çek alındı ında alaca ın tahsil edildi i kabulünden hareket eden muhasebe kayıtları yapılmaktadır. Bu kayıtlarda irketlerin ciro i leminden do an ciranta yükümlülükleri ihmal edilmektedir. Bu durum ise ciro i leminden do an risklerin finansal tablolarda raporlanamaması sonucunu do urmakta ve finansal tablo kullanıcılarına yanlış /eksik raporlama yapılarak bilgi asitmerisi yaratılmaktadır. IAS/IFRS/TMS/TFRS ba lamında raporlama yapabilmek için ciro i lemlerindeki esas ekonomik gerçe in alacak veya borç için teminat alma veya verme oldu undan hareket edilerek "Verilen Teminatlar Hesabı" ve "Alınan Teminatlar Hesabı" kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: UFRS, TFRS, Risk, Ciro, Muhasebe, Finansal Raporlama.

açıklanarak riski izlemeye dönük hesap önerilerine yer verilecektir.

II. KONUYLA LG L KAVRAMLARIN TANIMLANMASI

Çek Türk Hukukunda kıymetli evrak olarak kabul edilir. Bu nedenle bu çalı mada ciro konusu kıymetli evrak hükümleri çerçevesinde ele alınmı tır. Kıymetli evrak devir bakımından 3 gruba ayrılır[1]

1.Nama yazılı senetler

2.Hamiline yazılı senetler

3.Emre yazılı senetler

Hamiline yazılı çekin sa lıklı bir tanımını yapabilmek için nama yazılı, emre yazılı ve hamiline yazılı kıymetli evrakın tanımlarının yapılması uygun olacaktır.

Nama Yazılı Senet

Nama yazılı senedin tanımı T.T.K. m.566' da yapılmı tır. Bu maddede **“Belli bir ahıs namına yazılı olup da onun emrine kaydını ihtiva etmeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet sayılır”** hükmü vardır.

Hamiline Yazılı Senet

Hamiline yazılı senedin tanımı T.T.K. m.570'de verilmi tır. Bu maddeye göre **“senedin metni veya eklinden hamili kim ise o kimsenin hak sahibi sayılaca ı anla ılan her kıymetli evrak hamiline yazılı senet sayılır”**.

Emre Yazılı Senet

Emre yazılı senedin tanımı ise T.T.K. m.736'da verilmi tır. Bu maddede ise **“Emre yazılı olan veya kanunen böyle sayılan kıymetli evrak emre yazılı senetlerdendir”** hükmü yer almaktadır. Kıymetli evrak üzerindeki “emre” ifadesi bu kıymetli evrakın ciro ile devredilebilece ini gösterir [1].

Bütün kambiyo senetleri (poliçe, bono, çek) kanunen emre yazılı senetlerdendir. Çek konusunda T.T.K. m.700'e göre “Devir Kabiliyeti” ba lı ı altında “Sarahaten (açıkça) emre yazılı” kaydıyla veya bu kayıt olmadan muayyen bir kimse lehine ödenmesi art kılınan bir çek ciro ve teslim yoluyla devredilebilir. Ayrıca “Emre yazılı de ildir” kaydıyla veya buna benzer bir kayıtlı muayyen bir kimse lehine ödenmesi art kılınan bir çek ancak alaca ın temlik yoluyla devredilebilir ve bu devir, alaca ın temlikinin hukuki neticelerini do urur” hükmünden çekin kanunen emre yazılı oldu u anla ılmaktadır.

Hamile Yazılı Çek

T.T.K. madde 697'de çekin kimin lehine ke ide edilebilece i düzenlenmi tır. Buna göre çek;

1. “Emre yazılı” kaydıyla veya bu kayıt olmadan muayyen bir kimseye,

2. “Emre yazılı de ildir” kaydıyla veya buna benzer bir kayıtlı muayyen bir kimseye

3. Veya hamile ödenmek üzere ke ide edilebilir.

Muayyen bir kimse lehine olarak veya “hamiline” kelimesinin yahut buna benzer di er bir tabirin ilavesiyle ke ide kılınan çek, hamile yazılı bir çek sayılır. Kimin lehine ke ide edildi i gösterilmemi olan bir çek, hamile yazılı çek hükmündedir [2]

Konunun daha iyi anla ılması için burada çekin devrinin ele alınması gerekir.

Çekin Devri

Bir kambiyo senedi sayılan çekin devrine ili kin düzenlemeler T.T.K. m.559 ve m.700'de yapılmı tır. “Kıymetli evrakın devri” kısmında T.T.K. m.559'da **“Mülkiyet veya sair bir aynı hak tesisi maksadıyla kıymetli evrakın devri için , her halde senet üzerindeki zilyedli in devri arttır. Bundan ba ka emre yazılı senetlerde ciroya nama yazılı senetlerde yazılı bir devir beyanına da ihtiyaç vardır. Bu beyan kıymetli evrakın üzerine yazılabilece i gibi ayrı bir ka ut üzerine de yazılabilir. Kanun veya mukavele ile ba ka kimselerin bu arada bilhassa borçlunun da devre i tirakleri mecburi kılınabilir”** hükmüne yer verilmi tır.

T.T.K.. m.700'e göre “Sarahaten emre yazılı” kaydıyla veya bu kayıt olmadan muayyen bir kimse lehine ödenmesi art kılınan bir çek ciro ve teslim yoluyla devredilebilir. “Emre yazılı de ildir” kaydıyla veya buna benzer bir kayıtlı muayyen bir kimse lehine ödenmesi art kılınan bir çek ancak alaca ın temlik yoluyla devredilebilir ve bu devir, alaca ın temlikinin hukuki sonuçlarını do urur.

Ciro ke ideci veya çekten dolayı borçlu olanlardan her hangi biri lehine de yapılabilir. Bu kimseler çeki yeniden ciro edebilirler.

Yukarıdaki hükümlere göre çek üç yoldan birisi ile devredilebilir. [2]

1. E er, çek hamiline düzenlenmi se teslim yoluyla,

2. Emre yazılı ise ciro ve çekin devri ile (çek niteli i gere i emre yazılı oldu undan çek üzerinde bu ibare olmasa da ciro yolu ile devredilebilecektir.)

3. E er çekin üzerinde ciro yoluyla devrini engelleyici “emre yazılı de ildir” veya “ciro edilemez” gibi kayıtlar var ise alaca ın temlik i ile devredilebilecektir.

Cironun 3 temel fonksiyonu vardır. Cironun fonksiyonları TTK madde 596'da “nakil vazifesi”, madde 597'de “teminat vazifesi” ve madde 598'de “hak sahipli ini ispat vazifesi” olarak sıralanmı tır. Bunlar hukuk ö retisinde, temlik fonksiyonu (nakil vazifesi), teminat fonksiyonu (teminat vazifesi) ve te his fonksiyonu (hak sahipli inin ispatı vazifesi) olarak i lenmektedir [3].

Temlik Fonksiyonu

Temlik cirou ile senetteki haklar temlik cirou yapılmak ve senet teslim edilmekle ciro edilene temlik edilmi olur. T.T.K. m.596'ya göre temlik cirou “Ciro ve teslim neticesinde poliçeden do an bütün haklar devredilmi olur.

Ciro beyaz ciro ise hamil;

1. *Ciroyu kendi namına veya di er bir ahus namına doldurabilir.*

2. *Poliçeyi yeniden beyaz olarak yahut di er muayyen bir ahsa tekrar ciro edebilir;*

3. *Beyaz ciroyu doldurmakstın ve poliçeyi tekrar ciro etmeksizin poliçeyi bir kimseye verebilir.”* ekinde tanımlanmı tır.

Te his Fonksiyonu

T.T.K m.598'deki “bir poliçeyi elinde bulunduran kimse, son ciro beyaz ciro olsa dahi kendi hakkı müteselsil ve birbirine ba lı cirolardan anla ıldı ı takdirde selahiyetli amir sayılır. Çizilmi cirolar bu hususta yazılmamı hükmündedir. Bir beyaz ciroyu di er bir ciro takip ederse son ciroyu imzalayan kimse, poliçeyi beyaz ciro ile iktisap etmi sayılır.

Poliçe herhangi bir surette hamilin elinden çıkmı bulunursa yukarıdaki fıkrada yazılı hükümlere göre hakkı anla ilan yeni hamil, ancak poliçeyi kötü niyetle iktisap etmi oldu u veya iktisabında a ır bir kusur bulundu u takdirde o poliçeyi geri vermekle mükelleftir” hükmü cironun te his fonksiyonunu tanımlamaktadır. Bu i lev gere ince poliçeyi elinde bulunduran kimse muntazam bir ciro silsilesi ile hak sahibi oldu unu kanıtlayabilmektedir [2].

Teminat levi

T.T.K m.597'deki “Teminat Vazifesi” kısmında ise cironun teminat fonksiyonu düzenlenmi tir. öyle ki; “Aksine art bulunmadıkça ciranta poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden mesuldür. Ciranta poliçenin tekrar ciro edilmesini yasak edebilir; bu halde senet sonradan kendilerine ciro edilmi olan kimselere kar ı mesul olmaz.”. Bunun anlamı ticari hayatta da yo un olarak kullanıldı ı üzere “ciranta kendinden sonra gelen hak sahiplerine çekin ödenece ini temin etmektedir.

Esasen devri için teslimi yeterli olan hamile çekte devreden ki i ciro ile devri gerçeğe tirerek ke idecinini yanına kendi garantisini de ekleyip bir nevi çekin tedavül kabiliyetini arttırmaktadır [2].

Çek niteli i gere i bir kredi aracı de il bir ödeme aracıdır. Bu nedenle esasen ödeme amacıyla kullanılması ve çok fazla ciro ile devredilip tedavül etmemesi esastır. Ancak bilindi i üzere çek ticari hayatta damga vergisine tabi olmaması ve ödenmemesi halindeki yaptırımları nedeniyle yaygın olarak kredi aracı olarak da kullanılmaktadır. Bu nedenle madde 703'te düzenlenen hamiline yazılı çekte cironun teminat (garanti) i levi uygulamadan kaynaklanan çekin niteli indeki bu de i im nedeniyle daha da anla ılır olmakta ve önem ta ımaktadır. Çek e er sırf ödeme aracı niteli inde olsa idi bu hüküm uygulamada bu kadar büyük önem ta ımayacaktı [2].

III. C RO LEMLER N N MUHASEBES

Yukarıda anlatılanlardan da anla ılaca ı üzere çek üzerinde ciranta konumunda olan ki i veya irketler kendinden sonraki ciranta veya hamile çekin ödenece i teminatını vermektedir. Ticari hayatta çek ciro edildi inde “yükümlülük yerine getirilmi (borç ödemi) gibi bir algı ve anlayı vardır. Bu algı ve anlayı günümüzdeki muhasebe uygulamalarında da kendini göstermektedir[4]. Halbuki ciro edilse bile i letme veya ki inin sorumlulu u devam etmektedir. Ba ka deyi le risk halen i letmenin üzerindedir. Sorun da zaten tam bu noktada do maktadır.

III.1. Türkiye'deki Mevcut Ciro Muhasebesi

Konuyu daha iyi açıklamak için a a ıdaki örnek üzerinden hareket edilmesi yerinde olacaktır.

Örnek.1.

XYZ A. . 01 Ekim 2010 tarihinde 1 ay vadeli olarak 10.000 TL'lik ticari malı veresiye (açık hesap, cari hesap) olarak almı tır. 01 Kasım 2010 tarihinde XYZ A. . veresiye borcuna kar ılık mü teri çeki ciro etmi tir. **NOT:** KDV ihmal edilmi tir.

Mevcut durumda bu i lem için a a ıdaki muhasebe kayıtları yapılmaktadır.

01.10.2010	
153 T CAR MALLAR HESABI	10.000
320 SATICILAR HESABI	10.000
01.11.2010	
320 SATICILAR HESABI	10.000
101 ALINAN ÇEKLER HS	10.000
.... / / ...	

Yukarıdaki kayıt sonucunda XYZ A. .'nin bilançosu a a ıdaki gibi olacaktır.

Aktif XYZ A. . B LANÇOSU
Pasif

.....
T CAR	10.000
MALLAR	
.....
AKT F TOP	PAS F TOP

Yukarıdaki bilanço mali analiz açısından yorumlandı nda irketin döner varlıklarında artı olmakta ve irket iyi bir durumda gözükmemektedir. Fakat XYZ A. .'nin ciro etti i çek nedeniyle sorumlulu u devam etti i, bu nedenle olu an riskin halen i letme üzerinde var olmaya devam etti i gerçe i görülememektedir. Bu nedenle mevcut ciro muhasebesi uygulamasının yetersiz oldu u söylenebilir.

III.2. Uygulamaları Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde Ciro Muhasebesi

TFRS'lerin genel olarak özüne bakıldı nda risk ve kontrol i letmede oldu u sürece söz konusu i lemin bilanço dı na çıkarılması kabul edilmemektedir. Bu husus Kavramsal Çerçeve'de 29-38 (finansal tabloların nitelikleri) ve 82-92 (finansal tablo unsurlarının tahakkuku) numaralı paragraflarda açıkça de il fakat zımnen ifade edilmektedir.

29-32 paragraflar finansal tabloların niteliklerine ili kin düzenlemeler getirmektedir. Buna göre bir finansal tablonun a a ıdaki özellikleri ta iması durumunda finansal tablo olarak kabul edilmesi gerekir. Finansal tabloların nitelikleri ile ilgili Kavramsal Çerçeve paragrafları a a ıda verilmi tir.

Öte yandan ciranta olmaktan do an yükümlülüklerin finansal raporlarda izlenmesi konusu TMS-37 Kar ılıklar, Ko ullu Varlıklar, Ko ullu Yükümlülükler Standartının da kapsamına girmektedir. öyle ki çek ciro etmekten TMS-37 açısından "sorumluluk do uran olay" olarak de erlendirilmelidir. Çünkü TMS-37'de sorumluluk do uran olay; " letmenin söz konusu yükümlülü ü yerine getirmekten ba ka gerçekçi bir alternatifinin olmaması sonucunu do uran, hukuki veya zımnı bir kabulden do an yükümlülük yaratan olay" olarak tanımlanmı tir. Burada adı geçen hukuki yükümlülük yasalardan do maktadır. Bu makale konusuna TMS-37 açısından bakıldı nda ciro edilen çeklerden gelecekte i letmenin kar ıla ca ı ödeme yükümlülükleri ödemenin kuvvetle muhtemel olması durumunda kar ılık ayrılması gerekecektir. Bu makalede bütünlü ü korumak ve sistemati i bozmamak için kar ılıklar konusuna de inilmemesi daha uygun olacaktır. Fakat bir ba ka çalı mada ayrıca ve geni olarak ele

alınması daha do ru olacaktır.

III.2.1. Finansal Tabloların Nitelikleri

1. **Anla ılabilirlik:** Finansal tablolarda yer alan bilgilerin ta iması gereken önemli bir özellik kullanıcılar tarafından tam olarak anla ılabilir olmalarıdır. Bu konuda, kullanıcıların i letmenin i kolu ve ekonomik faaliyetleri hakkında bilgi sahibi oldu u, muhasebeden anladı t, bilgileri de makul seviyede bir dikkatle inceledi i varsayılır. Ancak, karma ık konularla ilgili olup kullanıcıların ekonomik karar verirken yararlanabilecekleri ve finansal tablolarda yer verilmesi gereken bilgiler, sadece bazı kullanıcılar için anla ılması güç olaca ı gerekçesi ile finansal tablolardan da dı lanmamalıdır.

2. **htiyaca Uygunluk:** Bilginin faydalı olabilmesi için kullanıcıların karar vermeleri sırasındaki ihtiyaçlarına uygun olması gerekir. E er kullanıcıların ekonomik kararlarını geçmi teki, bugünkü ve gelecekteki olayları de erlendirmelerine yardımcı olmak ya da geçmi teki olayları algulamalarını teyit etmek veya düzeltmek suretiyle etkiliyorsa, bilgi, uygunluk kalitesini ta ir.

Bilginin tahmin edilebilirlik ve teyit edilebilirlik özellikleri birbiriyle ili kilidir. Örne in, i letmenin sahip oldu u aktiflerin mevcut seviyesi ve yapısı, finansal tablo kullanıcılarının, i letmenin ortaya çıkacak fırsatlardan yararlanabilme kabiliyeti veya olumsuz ko ulların meydana gelmesi halinde i letmenin bunlara kar ı nasıl bir tepki verece i konularında tahminde bulunmalarına yararlı olacak de erli bilgilerdir. Geçmi teki tahminler ve gerçekle melere bakılarak i letmenin nasıl yapılandırılması gerekti i hususunun ya da planlanan operasyonların nasıl sonuçlanaca ı hususunun de erlendirilmesi söz konusu olunca, aynı bilgiler teyit edilebilirlik rolü üstlenmektedir.

Mevcut finansal duruma ait bilgiler ve geçmi teki faaliyet sonuçları, gelecekteki finansal durumu ve faaliyet sonuçlarını, kullanıcıları do rudan ilgilendiren konularda, örne in, temettü ve ücret ödemelerini, hisse senedinin fiyatındaki hareketleri ve i letmenin vadesi geldi inde borçlarını ödeme kabiliyetini tahmin etmekte sıkça kullanılan bilgilerdir. Tahminlerde kullanılabilme de eri ta iması için bilgilerin do rudan do ruya bir öngörü olması art de ildir. Ancak, finansal tabloları kullanarak tahmin yapabilme olana ı geçmi te olan i lemelerin ve olayların gösterim ekline ba lı olarak artmaktadır. Örne in, gelir tablosunun tahminlerde kullanılabilme de eri, alı lmadık, normal dı tı ve az rastlanan gelir ve gider kalemlerinin gelir tablosunda ayrıca açıklanması ile artar.

3. **Güvenilirlik:** Faydalı olması için bilginin güvenilir de olması gerekir. Bilgi önemli hatalar

içermiyorsa, önyargılı de ilse ve belli bir konuyu makul bir ekilde açıklama oldu u kabul edildi i ya da açıklama oldu u beklendi i için kullanıcılar tarafından bu bilgiye dayanılacaksa bilginin güvenilirlik özelli i vardır.

Bilgi uygun olabilir fakat içerik olarak güvenilir olmayabilir ya da anlaşıldı ı ekliyle yanıltıcı olabilir. Örne in, i letme aleyhine açılan bir zarar tazmini davasında davanın dayana mın geçerlili i ve tazminat talebi rakamı konusunda anlaşmazlık varsa, i letmenin bilançosunda tazminat talebinin tamamına karşılık ayırması uygun de ildir, durumun ve rakamların finansal tablolara ili kin notlarda açıklanması daha do rudur.

Finansal tablolardaki bilgilerin güvenilir olması için önemlilik ve maliyet sınırları içinde bütünü kavraması yani tam olması gerekir. Bilginin bir kısmının dahil edilmemesi bilginin tamamının yanlış veya yanıltıcı olmasına bu nedenle de güvenilirlik ve uygunluk özelli ini kaybetmesine yol açar.

4. Kar ıla tırılabilirlik: Kullanıcıların bir i letmenin belli bir zaman içerisinde finansal durumundaki ve faaliyetlerindeki de imeleri takip edebilmeleri için i letmenin finansal tablolarını kar ıla tırma imkanları olmalıdır. Kullanıcıların aynı zamanda bu i letme ile ba ka bir i letmeyi de kar ıla tırabilmek suretiyle bunların kendilerine özgü finansal durumlarını, faaliyet sonuçlarını ve finansal durumlarındaki de imleri de erlendirebilme imkanına sahip olması gerekir. Böylece, benzer i letmelerin ve di er olayların finansal etkilerinin hem bu i letmede hem de di er i letmelerde nasıl ölçümlendi i ve gösterildi i zaman içerisinde, istikrarlı bir ekilde takip edilebilir.

III.2.2. Finansal Tablo Unsurlarının Tahakkuku

Tahakkuk, unsur tanımına giren bir kalemin 83 Numaralı paragrafta açıklanan tahakkuk için gereken ölçütleri ta ıması halinde bu unsurun bilanço ya da gelir tablosuna dahil edilmesi sürecini ifade eder. Bu süreç bir kalemin sözel olarak ve parasal tutar olarak tarifini ve bu tutarın bilanço ve gelir tablosu toplamları içine dahil edilmesini içerir. Tahakkuk ölçütlerine uyan ve bunları geçen kalemler bilançoda veya gelir tablosunda gösterilmelidirler. Bu tür kalemlerin tahakkukunun muhtemel olması halinde, ne uygulanan muhasebe politikalarının açıklanması, ne de notlar veya açıklayıcı bilgilerle bu durum düzeltilir.

Unsur tanımına giren bir kalem a a ıda belirtilen ölçüt veya ko ullara uygun olması halinde bilançoda veya gelir tablosunda gösterilmelidir:

1. Unsur tanımına giren bu kalem muhtemelen ileride i letmeye ekonomik yarar sağlayacak veya i letmeden ekonomik yarar çıkma neden olacaktır.

2. Söz konusu kalemin maliyeti veya de eri güvenilir bir ekilde ölçümlenebilmelidir.

Bir kalemin tahakkuk ettirmek için gereken ölçütleri ta ıyıp ta ımadı mın belirlenmesi ve ta ıması halinde finansal tablolarda gösterilip gösterilmemesi konusunda karar verirken 29 ve 30 Numaralı paragraflarda açıklanan önemlilik kavramı dikkate alınmalıdır. Unsurlar arasındaki ili kinin bir sonucu olarak, bir kalem, unsur tanımına giriyor ve tahakkuk için gereken ölçütleri ta ıyorsa ve bu varlı ın tahakkuk ettirilmesi gerekiyorsa, otomatik olarak buna karşılık gelen bir ba ka unsurun, örne in, bir gelir veya bir borcun da tahakkuk ettirilmesi gerekir.

Bilginin uygunlu u onun özelli inden ve önemlili inden etkilenir. Bazı durumlarda bilginin özelli i tek ba ına uygunlu unu belirlemek için yeterli olabilir. Örne in, yeni bir faaliyet alanının raporlanması, raporlama dönemindeki yeni faaliyetin sonuçlarının rakam olarak önemli olup olmamasına bakılmaksızın i letmenin kar ı kar ıya oldu u risklerin ve meydana gelecek olan fırsatların belirlenmesinde etkili olabilir. Di er bazı durumlarda, örne in, i letme için uygun bir ekilde ana stok kalemleri olarak belirlenen stokların tutarları dikkate alındı ında hem özellik hem de önemlilik kavramları söz konusudur.

E er bir bilginin verilmemesi ya da yanlış verilmesi finansal tabloları kullanarak ekonomik kararlarını verecek olan kullanıcıları etkileyebilecekse, o bilgi önemlili e sahip bir bilgidir. Bilginin eksikli i veya yanlış lı ı durumlarında önemlilik hususunun olup olmadığı na karar vermek için bilgi verilmeyen kalemin ya da hatalı verilen kalemin büyüklü üne bakmak gerekir. Bu nedenle, önemlilik, bilginin faydalı olması için öncelikle ta ıması gereken niteliksel bir özellik olmaktan ziyade, bir ayırım ya da ayrım noktasını gösterir.

TFRS'lerin genel olarak özüne bakıldı ında risk ve kontrol i letmede oldu u sürece söz konusu i lemin bilanço dı ına çıkarılması kabul edilmemektedir. TMS/TFRS kapsamında yapılan finansal pozisyon ölçme ve raporlama i lemi çe itli risklerin ölçülmesine olanak sa lamalıdır [5] . i letme üzerinde var olan risklerin finansal tablolarda da görülmesi TFRS'lerin benimsedi i yöntemdir. Bu ba lamda yukarıdaki i lemin a a ıdaki ekliyle kaydedilmesi daha uygun olacaktır.

<hr/>		
01.10.2010		
<hr/>		
153 T CAR MALLAR HESABI	10.000	
320 SATICILAR HESABI		10.000
<hr/>		
01.11.2010		
<hr/>		
VER LEN TEM NATLAR HESABI	10.000	
101 ALINAN ÇEKLER HS		10.000
<hr/>		
... / ... / ...		
<hr/>		

Yukarıdaki kayıt sonucunda XYZ A.Ş.'nin bilançosu aşağıdaki gibi olacaktır.

Aktif XYZ A.Ş. BİLANÇOSU
Pasif

.....
T CAR 10.000	SATICILAR 10.000
MALLAR	
VER LEN 10.000
TEM NATLAR	
AKTİF TOPL	PASİF TOP

Yukarıda verilen iki bilançodan ikincisine bakıldığında tarafımızdan önerilen VER LEN TEM NATLAR HESABI işletmede çek cirosundan kaynaklanan riskin işletme üzerinde var olmaya devam ettiğinin bir göstergesi olarak anlaşılmaktadır. Birinci bilançoda böyle bir anlamlandırma ve analiz söz konusu bile olmaz.

Yukarıdaki örneği alıcı tarafından ele aldığımızda da kullanılması gereken hesap ALINAN TEM NATLAR HESABI olacaktır. Bu hesaplar riskli bilgi verme görevi göreceklerdir.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizdeki mevcut ciro muhasebesi şirketlerin cirodan doğan yükümlülüklerini yansıtmamaktadır. Bu da riskin finansal raporlarda izlenememesi sonucunu doğurmaktadır. Buradan hareketle mevcut ciro muhasebesi uygulamasının TMS/TFRS'lerin amacına uygun bir raporlamaya olanak tanımadığı sonucu çıkarılabilir.

Bu sonucun oluşmasındaki temel yanlış çek ciro edildiğinde borcun ödenmesi, çek alındığında ise alacağın tahsil edilmesi gibi kayıtlarının yapılmasıdır. Halbuki ciro işletiminde gerçekte olan şey alacağın veya borcun teminatlı hale gelmesi olmasıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1] Poroy, R. (1984). *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- [2] Hamiline Yazılı Çekte Ciro ve Uygulaması. (www.legalisplatform.net/.../Hamiline%20Yazılı%20Çekte%20Ciro%20ve%20Uygulaması.pdf). [01.12.2010].
- [3] mregün, O. (1971). *Kara Ticaret Hukuku Dersleri*. İstanbul: Yetkin.
- [4] Gökçen, G. (2009). *Genel Muhasebe*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.

- [5] Pekdemir, R. (2008). *Çam Sakızı Çoban Arma anı Muhasebeciler için TMS-TFRS Uygulama Rehberi*. İstanbul.
- [6] Karabınar, S. (2005). *Kültür-Muhasebe Etkileşimi Açısından Muhasebe klimesi –Muhasebeye Kültürel Bakışlar-*. Ankara: Seçkin Yayınevi
- [7] Karabınar, S. (2006). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Türkiye Kültür ve Muhasebe Değişimleri. 25. *Muhasebe Etkileşimi Sempozyumu*, 19-23 Nisan, Bodrum, [makale sayfa aralı 1](#).
- [8] Mısırlıoğlu, U. (2006). UFRS ve Basel II'nin İşletme Faaliyetleri Üzerindeki Etkisi. *Mali Çözüm Dergisi*, (76), 21-32.
- [9] Kavramsal Çerçeve. (http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMSTFRS2010ktp/KavramsalCerrece/KavramsalCerrece.doc). [01.12.2010].

Recep ÖKTEM

(recepoktem@mynet.com)

He was born in 1958. He had graduated from Anadolu University Department of business administration. He had completed his Mba and PhD studies on the field of accounting and finance in Marmara University. He is still working as an Asst. Prof. Dr. in Marmara University at the department of Accounting and Tax Applications. He gives several accounting courses such as financial accounting, financial statement analyses, financial reporting. His interests are international financial reporting, real estate valuation, tax accounting.